

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
«30» серпня 2021 року,
протокол № 1.

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

«30» серпня 2021 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«СОЦІОЛОГІЯ ТУРИЗМУ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
«27» серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«27» серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«27» серпня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
«27» серпня 2021 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«28» серпня 2021 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«28» серпня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Заплановані результати навчання	4
3.	Програма навчальної дисципліни	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	8
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	7
	4.2. Аудиторні заняття	8
	4.3. Самостійна робота студентів	8
5.	Методи навчання та контролю	9
6.	Схема нарахування балів	9
7.	Рекомендовані джерела	10
	7.1. Основні джерела	10
	7.2. Допоміжні джерела	10
8.	Інтернет джерела	10

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 24 Сфера обслуговування
2.	Код і назва спеціальності	– 242 Туризм
3.	Назва спеціалізації	– Немає
4.	Назва дисципліни	– Соціологія туризму
5.	Тип дисципліни	– Вибіркова
6.	Код дисципліни	– ППВ 1.2.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9.	Курс / рік навчання	– перший
10.	Семестр	– другий
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3 / 90
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 34
	% від загального обсягу	– 46
	лекційні заняття (годин)	– 16
	% від обсягу аудиторних годин	– 48
	семінарські заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 52
	самостійна робота (годин)	– 56
	% від загального обсягу	– 54
	тижневих годин:	
	аудиторних занять	– 2,0
	самостійної роботи	– 3,3
	3) заочна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	–
	% від загального обсягу	–
	лекційні заняття (годин)	–
	% від обсягу аудиторних годин	–
	семінарські заняття (годин)	–
	% від обсягу аудиторних годин	–

самостійна робота (годин)	–
% від загального обсягу тижневих годин:	–
аудиторних занять	–
самостійної роботи	–
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО 6. Історія туризму
2) супутні дисципліни	– ЗПО 8 «Психологія», ППВ 1.1 «Соціологія», ППВ 1.3 «Міжкультурні комунікації в туризмі».
3) наступні дисципліни	– ППО 4.4 «Туроперейтинг», ППО 11 «Маркетинг в туризмі», ППО 12.2 «Комунікативний менеджмент», ППВ 5.4 «Організація рекреаційних послуг», ППВ 7.1 «Маркетингові дослідження в туризмі», ППВ 7.2 «Туристичний брендинг», ППВ 7.3 «Туристичне іміджмейкерство».
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p>К 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>К 03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>К 12. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>К 14. Здатність працювати в команді та автономно.</p>
Результати навчання	<p>ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.</p> <p>ПР12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.</p> <p>ПР13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.</p> <p>ПР14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.</p> <p>ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціо-, еколого-, економічної відповідальності та громадянської свідомості.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>
1.1) історичний розвиток і передумови виникнення соціології туризму як самостійної галузі соціології; соціологічні підходи до вивчення туризму; визначати предмет, головні поняття, функції, закони та напрямки соціології туризму;
1.2) знати зміст і відмінності таких системоутворюючих елементів суспільства як особистість, соціальна група, соціальна спільнота, соціальна організація, соціальний інститут;
1.3) описувати історію розвитку та особливості соціологічного знання і його функціонування у сфері туризму;
1.4) демонструвати знання з методології, методики та техніки соціологічних досліджень, відтворювати зміст основних структурних складових програми соціологічного дослідження у сфері туризму;
1.5) мати навички вирішення прикладних завдань соціальної сфери, у тому числі управління соціальними процесами та процесами, що мають місце у сфері туризму.
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) пояснювати різницю між сформованими на побутовому ґрунті уявленнями та соціологічними категоріями і поняттями у сфері туризму;
2.2) з'ясувати закономірності розвитку суспільства і соціальної сфери;
2.3) інтерпретувати докорінні зміни, що відбуваються у сучасних соціальних системах, а також зміни у практичному ставленні людей до себе та до суспільства;
2.4) обговорювати роль та значення застосування знань з соціології у процесі здійснення соціальних перетворень, зокрема, діяльності у сфері туризму;
2.5) класифікувати вимоги до рівня соціологічної компетенції осіб, які займаються практичною діяльністю у сфері туризму;
2.6) пояснювати сутність соціальних проблем у сфері туризму та дискутувати і надавати практичні рекомендації з приводу можливих шляхів їхнього подолання;
2.7) обґрунтовувати вплив соціологічної компетентності особистості на її здатність до прийняття осмислених рішень у соціальній та професійній діяльності, особистому житті.
2.8) розумітись на основах прикладних соціологічних досліджень у сфері туризму.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) володіти технікою організації та методиками проведення соціологічних досліджень в туристичній сфері;
3.2) застосовувати знання з соціології туризму для підвищення власної професійної компетентності, навичок критичного мислення, подолання соціальних стереотипів в галузі туризму;
3.3) демонструвати вміння та навички виявлення соціальних проблем у сфері туризму і пропонувати способи та шляхи їх вирішення;
3.4) застосовувати знання з соціології задля подолання правового нігілізму та корупції в у сфері туризму;
3.5) набути елементарних вмінь та навичок з планування та проведення соціологічних досліджень у сфері туризму.

4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати тенденції розвитку сучасної соціології, виокремлювати соціологічні принципи та знання, необхідні для діяльності в межах спеціальності в галузі туризму;
4.2) аналізувати суспільні явища за допомогою різноманітних теоретичних моделей соціальної взаємодії, соціальної структури, соціальних змін;
4.3) порівнювати основні стратифікаційні моделі сучасного суспільства та історичні типи стратифікації;
4.4) розрізняти види соціальних змін в соціумі та сфері туризму;
4.5) виокремлювати функції соціальних інститутів, зокрема туризму.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) виявити специфіку понять «спосіб життя» та «стиль життя» як базових понять соціології туризму; поєднувати елементи соціологічних знань разом з метою отримання цілого з новою системною властивістю, бути здатним підійматися до розуміння суспільства як цілісної соціальної системи;
5.2) інтегрувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні соціології;
5.3) вільно володіти категоріальним базисом соціології для взаємодії соціологічних теорій з іншими галузями гуманітарного знання;
5.3) розуміти головні засади прикладних соціологічних досліджень в галузі туризму;
5.4) обґрунтовувати необхідність соціологічних знань для фахівців з спеціальностей у сфері туристичної галузі;
5.5) пропонувати шляхи оптимізації процесу власної соціалізації, планування кар'єри, головних засад особистого життя; розвивати здатність вирішувати соціальні проблеми комплексно;
5.6) узагальнювати соціально важливу інформацію на основі використання різноманітних джерел такої інформації.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати значення знань тем з курсу «Соціологія» для формування високого рівня філософської культури працівника сфери туризму;
6.2) аргументувати необхідність застосування соціологічних теорій та прикладних соціологічних досліджень у процесі подолання соціальних проблем та реформування системи туристичної діяльності в Україні;
6.3) пояснювати сутність основних категорій та законів соціології;
6.4) пояснювати відмінності між різними напрямками та течіями соціології, оцінювати їхній вплив на сучасну соціальну практику;
6.5) вибирати серед різноманіття соціологічних теорій окремі положення, важливі для формування власної громадянської позиції, особистісного та професійного самовдосконалення та самовираження з метою підвищення ефективності у сфері організації туристичної діяльності в Україні і світі.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) виробити усвідомлене ставлення до сучасного стану розвитку суспільства як до процесу, зумовленого історичними та соціальними обставинами, що невинно змінюється; внутрішню готовність до змін, усвідомлення їхньої невідворотності;

	здатність до прогнозування перспектив розвитку та пошук власного місця у соціумі;
7.2)	демонструвати навички пошукової роботи, здатність самостійно планувати та проводити прикладні соціологічні дослідження, що сприятиме творчій праці в інших галузях навчального процесу, і зокрема в набутті професійних знань та досвіду у сфері туризму;
7.3)	писати есе на актуальні соціальні теми, враховуючи складність та багатовимірність світу, демонструючи вміння поєднувати й узгоджувати різнопланові тенденції;
7.4)	створювати програму прикладного соціологічного дослідження у сфері туризму, обґрунтовувати вибірку, складати анкету тощо;
7.5)	обґрунтовувати власну громадянську позицію, налагоджувати взаємодію з професійними соціологами та експертами, необхідну для осмисленого розв'язання проблем у сфері туристичної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціологія туризму як спеціальна галузь соціологічної науки

Туризм як соціальне явище. Соціологія туризму як наукова дисципліна, її виникнення та розвиток. Визначення соціології туризму. Об'єкт і предмет дослідження соціології туризму. Структура та функції соціології туризму (теоретично-пізнавальна, практично-перетворювальна, світоглядно-ідеологічна, критична, гуманістична, інструментальна, прогностична, управлінська, культурно-просвітницька тощо). Соціологічні ідеї туризму в сумісних соціально-гуманітарних науках. Становлення соціології туризму: основні теоретичні підходи. Інституалізація соціології туризму. Основні напрями соціології туризму: дослідження туристів та туристичних потоків; взаємодія туристів з місцевим населенням; система туризму; вплив туризму на людину і соціум. Туризм як процес зіткнення культур. Позитивні і негативні соціокультурні наслідки туризму.

Тема 2. Соціологічна типологія туристів

Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин. Соціалізація особистості, її основні етапи. Туризм як чинник соціалізації людини. Туризм як соціокультурний феномен сучасного життя соціуму. Типологія туристів на основі туристичного досвіду (Неоколоніст. Сторонній. Джерело проблем. Ворог. Генератор псевдоподій і псевдожиття). Типологія туристів по активності (Любителі спокійного відношення. Любителі задоволень. Любителі пізнавати. Любителі пригод). Типологія туристів по стилю життя (Тенденційні. Любителі насолоди. Сімейні туристи. Повністю відпочиваючи). Туристичні ролі (Організовано масовий турист. Індивідуальний турист. Турист дослідник. Турист-волоцюга). Типологія туристів пострадянського простору (Еліт-туристи. Курортник. Екскурсант. Курортник-екскурсант). Культурна трансформація особистості туриста.

Тема 3. Соціологічні теорії мотивації у сфері туризму

Поняття мотивації в туризмі. Стадії мотиваційного процесу в туризмі. Основні теорії мотивації у сфері туризму (З. Фрейд, А. Маслоу, Дж. Данн, Д. Шварц, Е. Коэн та інші). Модель мотивації особистості на засадах ментальних цінностей, орієнтованих виключно на туризм (Дж. Данн). («Бажання зміни місця». «Бажання відвідати ...»). Фантазія як мотивація. Ранжування цілей як мотивація. Зміна соціальних ролей як мотивація. Туристичний досвід як мотивація. Самореалізація і осмислення як мотивація). Мотивація на основі раціональних і емоційних моментів в подорожуванні (Д.Шварц). (Прибуток або економія. Зниження ризиків. Комфорт. Якість обслуговування. Репутація). На основі емоційних моментів напрямлених на туристичну галузь («Власне Я». Пізнання. Бажання бути сприйнятим в суспільстві. Наслідування моди. Престиж).

Тема 4. Соціальне управління сферою туризму

Соціологічні теорії управління. Теорія наукового менеджменту. Теорія людських відносин. Влада як основний засіб публічного адміністрування. Теоретико-методологічні засади управління сферою туризму. Соціологічна концептуалізація управління сферою туризму. Соціальні технології: зміст та форми.

Тема 5. Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень у сфері туризму

Соціологічне дослідження у сфері туризму: поняття, основні етапи проведення. Завдання і особливості етапів підготовки, збору, обробки, аналізу інформації та підготовки наукового звіту. Функції соціологічних досліджень. Види соціологічних досліджень. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Специфіка анкетування у соціологічному дослідженні. Вимоги до організації та проведення інтерв'ю. Опитування як метод збору соціологічної інформації. Методологія, напрями і технології соціологічних досліджень у сфері туризму. Методика і техніка соціологічних досліджень у сфері туризму. Соціологічний аналіз та використання його результатів у сфері туризму.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма						Заочна форма					
		усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1.	Соціологія туризму як спеціальна галузь соціологічної науки	18	2	4	-	-	12	-	-	-	-	-	-
2.	Соціологічна типологія туристів	19	4	4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
3.	Соціологічні теорії мотивації в туризмі	19	4	4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
4.	Соціальне управління сферою туризму	15	2	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-
5.	Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень у сфері туризму	19	4	4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Усього годин		90	16	18	-	-	56	-	-	-	-	-	-

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;

4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;

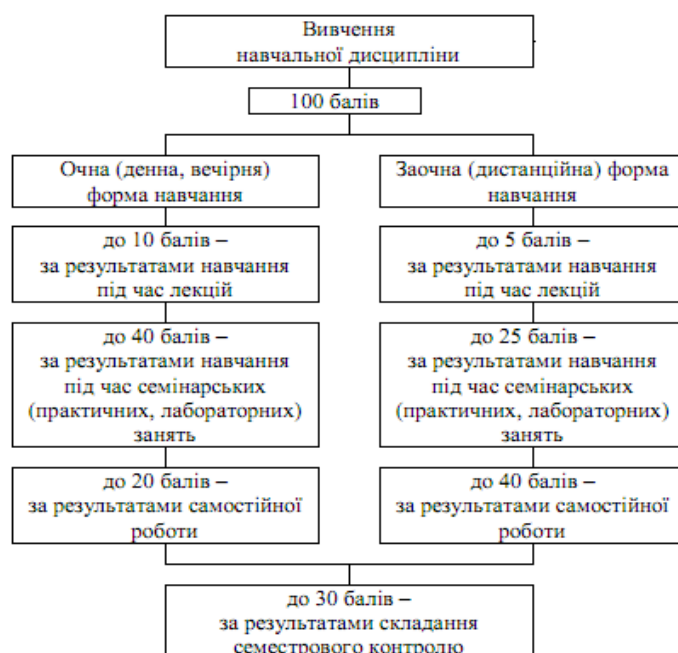
5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Горський С.В. Соціологія туризму. Філософія туризму. Київ: Кондор, 2004. 251 с.
2. Лукашевич М., Шандор Ф., Мошак С. Соціологія туризму: підручник. Київ: Знання, 2015. 303 с.

7.2. Допоміжні джерела

3. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7700/Bogdan_SocResearch.pdf.
4. Виговський Л.А., Виговська Т.В. Екотуризм як засіб формування екологічної свідомості та культури особистості. *Університетські наукові записки*. Хмельницький: ХУУП, 2021. № 3 (81). С. 8–22.
5. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: підручник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2017. 342 с.

8. Інформаційні ресурси

SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень. URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>
World Travel & Tourism Council (WTTC). URL: <https://wttc.org/en-gb/>